

que aqueixa balma rompuda, ensorrada o esbotzada sigui la *Cova d'Urso* que descriu (i jo també vaig veure el 1957) on encara es veu tota la runa de l'ensorrament després dels segles: car així és un NL antic precatalà (ÛRSUS amb -o i -RS- conservada) i la metafo-
 5 del ribagorçà arcaic (E.T.C. I, 135-6[t]). Psicològicament lloc important perquè el que va a Esplugafreda des del centre principal —la Conca de Tremp— troba primer la *Cova d'Urso* i tot seguit les ruïnes del poblet i de la seva antiquíssima església, després su-
 10 fragània d'Orrit. Les mencions antigues *Spluca Freta* dels Ss. x i xi —que havien passat per alt al nostre savi col·laborador en els seus viatges— acaben de demostrar que l'etimologia última i real fou SPELUCA FRAC-
 TA 'balma o espluga que s'ha ensorrat'. J. C.]

Els ESPLUVINS

Congost estret i penyalós del terme de Coll de Nar-
 20 gó (Alt Urgell) (xviii, 63.13).

ETIM. Sembla provenir d'un *SPELUCINOS, derivat de sentit diminutiu o potser adjectival de SPELUCA 'caverna, gran balma', cf. *DECat* III, 658a41-51. El mot devia tenir l'evolució següent: *Espluzins > *Espluins > *Espluvins*. Cf. *Esplús* d'*Esplucs*, derivat masculí, i els derivats arag. *Espluncella* SPELUNCELLA. J. F. C.

Espodos, V. *Espot*

ESPOLLA

Nom d'una sèrie de pobles, llogarets i altres llocs del Nord de Catalunya.

(1) Poble de l'Alt Empordà, al N. de Figueres, a més de mig camí de la Serra de Requesens.

PRON.: *əspólə* a Figueres, 1920, Casac.; id. a Figueres (1920), a la Garriga d'Espolla (1932), a Requesens (1934), a Llançà (xxii, 109a24), 1958, i lla-
 40 vors també id. a Peralada i altres pobles més apartats (xxii, 69.11-12), però a Mollet i a Espolla mateix sento *əspólə* amb oberta (xxii, 65.19, 72.10, 74.16). Gentilici: *əspuləns* a Espolla (xxii, 77.10).

MENCIONS ANT. 982: un judici del rei Lotari a
 45 favor de St. Pere de Roda, li reconeix «--- in valle Rodas ['Roses'] --- in villa Palatio [i molts pobles entre el Golf i Figueres acabant amb] Sancti Clementi, Villare Tudelini [Vilartolí], *Spedolia*, V. *Leud.*, Cantalupus» (*Marca H.*, 928, 16f; *Cat. Car.* II, 241.1, 243.8; la data 882, que li atribueix Villan., *Vi. Lit.* xv, 239.8 deu ser errònia); 1940: epistola de Joan XV per al mateix monestir: «--- Petra Lata --- Oleastri --- Sti. Clementis, Villare Dudulim ---, Noves, --- villa *Spedolia* --- Solartila --- Villa Iudaica ---» (*MarcaH.*,
 50 943).

1185: «Campo Magno, *Espuldiua* [lleg. *Spudulia*], Casalnadal, Cantaluporum» (Kehr, *Papsturk*, 515); S. xii?: En una declaració testifical, datada 844, d'una donació atribuïda a Carlemany, probablement
 60

falsificada en aqueix segle, a St. Q. de Colera, se li donarien 13 esgl. dins el Castro Tolon (Peralada), acabant amb *Rabedoso*, Sti. Jac. in *Spodilia* [lleg. *Spudulia*] i Sta. M. in *Turnebule* (Villan., *Vi. Lit.* xiii, 235); 1226: *Spoola* (BABL iv, 417); 1246: *Espulina* [lleg. *Espulua*] (*Esp. Sagr.* xlv, 335); 1252: villari de *Sposolla*, a l'Empordà (*InuLC*, s. v. *Esp.*); 1330: *Spodiola* (*Esp. Sagr.* xlv, 329); 1362: *St. Joc. de Espodilia*, Llibre Verd (Alsius, 136); 1563: *Espolla* (Monsalv. xi, 457; cf. Monsalv. xvii, 108).

(2) No assegurem que sigui idèntic a (1) un lloc que diuen haver-se trobat prop de Banyuls o (diu Alart) Cotlliure: a. 836: «*Spedolia* in com. Rossillionensi» (*Cat. Car.* II, 105, n. 19, cf. 108.8, 110.14); 1292: «in terr. Cocliure *Sposola*» (*InuLC*); 898 i 899: in *Spedulia*, que Ponsich (*Top.*, 28), posa problemàticament a Les Abelles de Banyuls, fundant-se en un doc. on aquest *Spedulia* va junt amb un *Espill(s)* que ell identifica amb *les Abelles* (*Apillis* en b. ll.), identificació també ben dubtosa.

En tot cas els HOMÒNIMS són moltíssims.

(3) Pron. *əspüle*, pda. de camps i cortals cap amunt d'Évol, Conflent (xxiii, 181).

(4) 1308, a Cerd.: «ad rocham de *Spozola* entre Er i Sta. Llocaia» (*InuLC*); 891: en l'acte de consagració de l'esgl. de Baltarga (entre llocs d'aquella part de Cerdanya), li marquen «terminos colle de *Spolla* --- Beders --- Sonçorr ---» (*Marca H.*, 825.40f.; Abadal, *Eixalada*, 167); si bé Ponsich creu que és de c. l'a. 1000.

(5) Al Baix Urgellet, poble antic a la vall de Cabó: 973: «una terra a *Spedola*» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 87); 990: «in vale *Nempetana*, in vila *Spodlda*» [sic] (*BABL* VIII, 443); 1005: «in pauo *Nempes* in ape. de Sca. Ma. d'*Espodolla*» (*BABL* VIII, 418); 1076: «vila q. d. *Spodolia* --- valle *Capudensi* --- sita inter villa Vilar et villa Amindula ---» (*BABL* VII, 526); 1088: «villa q. d. *Spodolia*» (*BABL* VIII, 534); 1090: *Spodilia* (GGC, 541).

(6) En el Llibre de Peu de Tarn (i cap a la banda de Palau), lleigeixo *La Spoya*, i després pda. *Laspoya* (xviii, 100.10,12), però com que l'inf. de Tarn ni el de Puigcercós no n'havien sentit res, i -y- per -yl- no respon a la fon. pallaresa, és possible que sigui un post-topònim partint d'una de les següents. Del mateix, però, potser és derivat el nom de la pda. *Lex espayéniges* que anoto en el te. de Fígols (xviii, 104), lloc que es troba uns 8 k. O. de Palau i a 10 de Tarn.

(7) Vilar antic en te. de Bàscara, prop del Fluvià, segons l'índex de Rubió, mas *Espolla*; 834: «*Spedulias* in comitatu Bisuldinense» (*Cat. Car.* II, 123.15; i Longnon, *Top. Fr.* I, § 954, p. 237); 922: «*Baschara* --- cum villaribus suis Archas, *Spedulias*, Terrutellas ---» (*Esp. Sagr.* XLIV, ap. 14); 893: «*Baschara* --- Terradelas, *Spodilio* ---» (*Esp. Sagr.* XLIV, 389; *Cat. Car.* II, 128.15); 1140: *Expodoia* (BABL iv, 182; i més dades, *Cat. Car.* II, 16.27, 140.11, 150.1, 146.19).

(8) Afrontació de Solius, prop de la Vall d'Aro, B. Emp.; 1057: «*ipsis Olivis*, --- ab oriente in petra